

Pomen igranja instrumenta in vaje

Razvoj glasbenega talenta

✂ Bojan Kovačič

Pomen igranja instrumenta in vaje je aktualna tema s področja nadarjenosti in glasbene talentiranosti, ki nas usmerja k pozitivnim premikom na področju odkrivanja in dela z glasbeno talentiranimi učenci v vsakodnevni pedagoški praksi, približati pa jo želimo tudi staršem, ki naj svojim otrokom zagotavljajo karseda spodbudno glasbeno okolje v družini, številne priložnosti in vključevanje v različne glasbene aktivnosti, ki ugodno vplivajo na razvoj glasbenega talenta.

Definicija glasbenega talenta

Pri svojem raziskovanju v doktorski disertaciji glasbeni talent definiramo kot ugodno kombinacijo nadpovprečno izraženih značilnosti na šestih področjih (glasbene sposobnosti, glasbena ustvarjalnost, glasbena izvedba, glasbeno znanje, glasbene aktivnosti ter neglasbene značilnosti), na podlagi katerih učitelj nominira in identificira glasbeno talentiranega učenca/učenko. Termin glasbena nadarjenost pa v literaturi označuje 'čudežne otroke' oz. izjemne glasbene talente, kakršen je bil npr. W. A. Mozart.

Izpostavljena definicija glasbenega talenta temelji na celostnem, večpodročnem pristopu k obravnavi glasbene talentiranosti. Iz nje je razvidno, da glasbene aktivnosti predstavljajo

Foto: Matelj Hožjan

pomemben vidik glasbenega talenta. Preko glasbenih aktivnosti, ki vključujejo učenje in vajo, poteka proces razvoja talenta, pri katerem gre za prehod od prirojenih sposobnosti k dosežkom oz. razvitim sposobnostim.

Obiskovanje glasbene šole in igranje inštrumenta

V številnih glasbenih šolah po Sloveniji organizirajo predšolsko glasbeno vzgojo, ki je namenjena petletnikom. Glasbeni svet spoznavajo z didaktičnimi igrami, glasbenimi pravljicami in petjem pesmic. Šestletniki pa se lahko vpišejo v glasbeno pripravnico, kjer otroci že spoznavajo glasbila in lastnosti tonov. Namen teh programov je razvijanje glasbenih sposobnosti in usmerjanje otrokovih želja. Šolarji pa praviloma že obiskujejo pouk inštrumenta.

Igranje inštrumenta in vaja ugodno vplivata na razvoj glasbenega talenta (Haroutounian, 2009). Učenje igranja inštrumenta oz. obiskovanje glasbene šole se je pri nas v raziskavi (Blažič, Črčinovič Rozman in Kovačič, 2009) izkazalo kot pomemben dejavnik razlik v številnih značilnostih s področja glasbenih sposobnosti, seveda v prid učencem, ki obiskujejo glasbeno šolo. Glasbene dejavnosti prinašajo tudi številne druge pozitivne učinke na posameznika: izboljšanje fine motorike, kar se lahko odraža v razvoju možganov; izboljšanje ustvarjalnih miselnih sposobnosti; večina učencev usvoji branje notnega zapisa, kar je zelo kompleksna mentalna aktivnost; učenci se naučijo usmerjati pozornost in nadzorovati lastno učenje; glasbeni pouk lahko izboljša rezultat pri merjenju inteligentnosti; učenci so ponosni na svoje dosežke, kar lahko vpliva na izboljšanje samopodobe; izboljšajo se lahko socialne spretnosti, poglobljajo prijateljstva, izboljšajo se odnosi in komunikacija s starši in učitelji (Chin in Harrington, 2007: 41). Med glasbenim učenjem se razvijajo tako glasbene kot jezikovne sposobnosti, povečajo se čustvena inteligenca, matematične sposobnosti, sposobnosti zaznave vidno-prostorskih elementov in razumevanje njihovih povezav (Padula, 2009: 618).

Pravilo: 10 let ali 10.000 ur

Na glasbenem področju se vaji pogosto pripisuje večji pomen od prirojenega potenciala. V literaturi velja pravilo, da je potrebnih 10 let ali 10.000 ur namenske, vztrajne vaje, da nekdo postane ekspert. V številnih raziskavah obstajajo dokazi, da je v glasbi količina vaje tesno povezana z dosežki (McPherson in Williamon, 2006: 244; Sloboda idr., 1996). Iz novejših raziskav na splošno izhaja, da se izurjeni glasbeniki od manj izurjenih ne razlikujejo po zgodnjih indikatorjih izjemnosti, pač pa po priložnostih in urah vaje (Visser, 2009: 611).

Kakovost vaje

Izpostaviti je treba tudi, da je poleg količine pomembna tudi kakovost vaje, učinkovitost, saj lahko ljudje z enako količino vaje dosežejo različne stopnje dosežkov. Za učinkovito vajo so pomembni koncentracija, zastavljanje in reševanje posebnih nalog, konstantno samoocenjevanje, fleksibilna uporaba strategij in videnje velike slike (sposobnost, da v mislih obdržimo večjo glasbeno sliko ob hkratnem spremljanju tehničnih in interpretacijskih detajlov) (Chaffin in Lemieux, 2004: 24–33). Dejstvo je, da boljši instrumentalisti bolj zgodaj obvladajo in uporabljajo bolj prefinjene strategije igranja, ki se nanašajo na: igranje po notnem zapisu ob predhodni vadbi, igranje po notnem zapisu brez predhodne priprave, igranje na pamet in igranje po posluhu (McPherson, 2005). Izpostavimo nekaj konkretnih strategij, ki bi jih morali ozavestiti tako učitelji kot tudi starši in učenci instrumentalisti: spremljanje, kaj se je

“ Glasbeni talent definiramo kot ugodno kombinacijo nadpovprečno izraženih značilnosti na šestih področjih (glasbene sposobnosti, glasbena ustvarjalnost, glasbena izvedba, glasbeno znanje, glasbene aktivnosti ter neglasbene značilnosti), na podlagi katerih učitelj nominira in identificira glasbeno talentirano učenca/učenko. ”

treba naučiti (dnevnik, beležka), urejena vadba oz. urnik, samokorekcijske strategije (odpravljanje napak, vztrajnost), podrobna proučitev partiture oz. notnega zapisa (taktovski način, ritem, mera, tempo, ugotavljanje težavnih delov ipd.), petje ritma ali not z imeni tonskih višin, intoniranje tonskih višin, učenje notacije celostno ali po delih, razmislek o prstnem redu na inštrumentu ipd.

Zaključek

Sklenemo lahko, da vključenost v različne glasbene dejavnosti, predvsem obiskovanje glasbene šole oz. učenje igranja inštrumenta, ustrezna količina in kakovost vaje ter spodbudno glasbeno okolje prinašajo številne prednosti in ugodno vplivajo na razvoj glasbenega talenta. ■

Literatura

- Blažič, Marjan; Črčinovič Rozman, Janja; Kovačič, Bojan (2009): Nekateri značilnosti glasbeno talentiranih učencev s področja glasbenih sposobnosti. V: *Pedagoška obzorja*. Letnik 24, št. 3–4, str. 3–21.
- Chaffin, Roger; Lemieux F., Anthony (2004): General perspectives on achieving musical excellence. V: Williamon, Aaron (ur.) (2004): *Musical excellence. Strategies and techniques to enhance performance*. New York: Oxford University Press, str. 19–39.
- Chin S., Christina; Harrington M., David (2007): Supporting the development of musical talent. V: *Gifted child today*. Letnik 30, št. 1, str. 40–65.
- Haroutounian, Joanne (2009): Musicians. V: Kerr, Barbara (ur.) (2009): *Encyclopedia of giftedness, creativity, and talent*. SAGE Publications, Thousand Oaks, str. 619–622.
- McPherson, Gary E. (2005): From child to musician: skill development during the beginning stages of learning an instrument. V: *Psychology of music*. Letnik 33, št. 1, str. 5–35.
- McPherson, Gary E.; Williamon, Aaron (2006): Giftedness and talent. V: McPherson E., Gary (ur.) (2006): *The child as musician. A handbook of musical development*. New York: Oxford University Press, str. 239–256.
- Padula, Alessandra (2009): Music education. V: Kerr, Barbara (ur.) (2009): *Encyclopedia of giftedness, creativity, and talent*. SAGE Publications, Thousand Oaks, str. 617–619.
- Sloboda, John A. idr. (1996): The role of practice in the development of performing musicians. V: *British journal of psychology*. Št. 87, str. 287–309.
- Visser A., Beth (2009): Musical intelligence. V: Kerr, Barbara (ur.) (2009): *Encyclopedia of giftedness, creativity, and talent*. SAGE Publications, Thousand Oaks, str. 610–613.